

Til: AVDELINGSSTYRET

Fra: DEKAN

Saksframlegg ved: Arnulf Omdal

Dato: 18.10.04

A 40/04 Strategisk plan 2005-2010 for Avdeling for lærer- og tolkeutdanning – innledende drøfting

Vedlegg:

1. Strategisk plan ALT 2002-2005
2. Ola Moe: "Utfordringer i lærerutdanningen"
3. Arnulf Omdal: "St.meld 30 (2003-2004) Kultur for læring – utfordringer for lærerutdanningen"
4. Odd Morten Mjøen: "Utfordringer, veivalg, mål og strategier"
5. Odd Morten Mjøen: "Strategi for utvikling av studietilbud for døve "
6. Lasse Arntsen: "Praksis"
7. Tove Steen – Olsen: "FoU-virksomheten ved HiST-ALT – utfordringer og strategiske mål"
8. Randi Tyse Eriksen: "Strategiseminar for ALT: tema forskningsdokumentasjon"
9. Strategiplan for Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse for årene 2000 – 2005 (NTNU)
10. Gullaug Lereim Dybdahl: "Mål og utfordringer"
11. Marit Larsdatter Moen: "Strategi innen mitt programområde"
12. Grete Sande: "Eksternfinansiert virksomhet: innspill til strategisk plan 2005-2010"
13. Kjell-Gunnar Holm: "IKT-området og strategisk plan"

INNLEDNING

Hensikten med saksframlegget er å dra igang en diskusjon om veivalg, utfordringer og satsingsområder framover mot – anslagsvis – året 2010. På grunnlag av den videre drøftingen i organisasjonen og i Avdelingsstyret vil dekan fremme et forslag til ny strategisk plan i løpet av våren 2005.

Høgskolen gjennomfører nå en revisjon av sin Strategisk plan 2000-2010. Siktemålet med dette arbeidet er en mindre indeksregulering, som ikke endrer hovedlinjene i høgskolens profil og satsingsområder.

Vedleggene kan med fordel leses før dette notatet. Vedleggene er utviklet i forbindelse med et strategiseminar 04.10.04, der faglige ledere, koordinatorene og sentralt administrativt personale deltok.

1. UTFORDRINGER KNYTTET TIL UTDANNINGSPOLITIKKEN

1.1 UFD: St.prop 1 2004-2005 (framlegg til statsbudsjett 2005)

Mål

De målene som UFD legger til grunn i årets framlegg til statsbudsjett, er i hovedsak konsistent i forhold til tidligere målformuleringer. Følgende mål legges til grunn for universitets- og høgskolesektoren som helhet:

- *Å tilby eit godt utdanningstilbod som legg til rette for at studentane gjennomfører studia på normert tid*
- *Forsking og utviklingsarbeid av høg kvalitet*

- *Universitet og høgskolar som sjølvstendige lærestader og forskingsinstitusjonar med evne til å møte behov i samfunnet*
- *Auka internasjonalt samarbeid*

Spesifikt gis regionale høgskoler disse resultatmålene for 2005:

Dei statlege høgskolane skal

- *følgje opp måla i Kvalitetsreforma*
- *auke talet på lærarar og lærarstudentar som har utdanning i sentrale skolefag som språk og realfag*
- *styrkje samarbeidet mellom profesjonsutdanningane og yrkesfeltet om opplegg for å utvikle relevant praksisopplæring og meir yrkesretta FoU*
- *auke samarbeidet med samfunns- og næringsliv med omsyn til innovasjon, forskning, utviklingsarbeid og studietilbod, inkludert etter- og vidareutdanningstilbod*
- *styrkje FoU-verksemda og påta seg oppgåver innanfor både kompetanseutvikling og forskings- og utviklingsverksemd for å styrkje regionane*
- *følgje opp fagevalueringar med konkrete tiltak*
- *leggje vekt på rekruttering og kompetanseheving av det faglege personalet, særleg av kvinner*
- *leggje til rette for at høgskolelærarar kan gjennomføre masterstudium på sentrale område som kan ta hand om det praktiske aspektet ved yrkesutdanningane. Høgskolane bør utvikle førstelektorprogram, i eigen regi eller i samarbeid med fleire, for å auke talet på førstelektorar blant det faglege personalet*
- *auke aktivitetsnivået når det gjeld student- og forskarutveksling og anna internasjonalt samarbeid*
- *utnytte den studiekapasiteten dei har løyving for*

Kutt i studieplasser

For første gang på lenge kuttet det på antall studieplasser, nærmere bestemt 4000. HiST får et kutt på om lag 150 (halvårsvirkning fra 2005). På den annen side varsler UFD, under henvisning til nye særkrav ved opptak til allmennlærerstudiet, at departementet vil vurdere å flytte utdanningskapasitet fra læresteder med nedgang til læresteder som har god tilgang på kvalifiserte studiesøkere. Vår avdeling har for tida svært god tilgang på kvalifiserte studiesøkere til allmennlærerutdanningen. Om det i praksis viser seg at politikere vil omprioritere midler fra høgskoler i distriktene til høgskoler i de store byene, gjenstår å se.

Forskningsdokumentasjon

Finansieringsordningen og forskningsdokumentasjon utfordrer oss mht bevissthet og seleksjon i tilsattes valg av forlag/publisister. Jfr St.prop. 1 (2004-2005), der det henvises til det pågående arbeidet for å foredle forskningsdokumentasjonen:

I arbeidet inngår å vurdere korleis vitenskapleg publisering kan skiljast frå anna publisering. Vidare korleis det er mogleg å samanlikne ulike publikasjonsformar og klassifisere ulikt kvalitetsnivå, samt samanlikne på tvers av fagområde. Departementet understrekar at den indikatoren som blir utvikla, skal nyttast som grunnlag for fordeling mellom institusjonane. Systemet vil derfor truleg måtte bli relativt grovmaska.

I denne sammenheng vises til vedlegg 7, Randi Tyse Eriksens bidrag om forskningsdokumentasjon. Eriksen viser til Universitets- og høgskolerådets arbeid med premissene for å definere en publikasjon som 'vitenskapelig'. En slik publikasjon skal:

- *Presentere ny innsikt*
- *Være i en form som gjør resultatene etterprøvbare eller anvendelige i ny forskning*
- *Være i et språk og ha en distribusjon som gjør den tilgjengelig for de fleste forskere som kan ha interesse av den*

- Være i en publiseringskanal (tidsskrift, serie, bokutgiver, nettsted) med rutiner for fagfelleevaluering

FoU-midler til kvalitetsarbeidet i grunnopplæringen

Spesifikt foreslås i St.prop 1 FoU-midler avsatt til lærerutdanningen(e):

For å stimulere til kompetanseutvikling i skolen og i lærerutdanningsmiljøa, samt å betre kontakten mellom desse miljøa, prioriterar departementet ei ny satsing på 23 mill. kroner til eit yrkesretta FoU-program retta mot lærerutdanningsmiljøa. Programmet vil bli utforma slik at prosjekt som får støtte skal vere eit samarbeid med skoleeigar.

I Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringa (s. 75) omtales denne satsingen ytterligere:

Ein føresetnad for god kompetanseutvikling er eit omfattande samarbeid mellom fleire aktørar både sentralt og lokalt. Departementet vil bidra i eit større yrkesretta FoU-program der samarbeid mellom skoleeigar og lærerutdanningar er eit vilkår. Det blir foreslått ei løyving til dette programmet på til saman 23 mill. kroner på kap. 226 og kap. 274.

Det er viktig at det FoU-arbeidet som vår avdeling skal bidra med i grunnopplæringen, får uttelling i framtidig finansieringsordning. Mest aktuelle uttellingskanal vil ventelig blir formidlingselementet. Hvordan formidlingselementet i en FoU-modul av finansieringsordning vil bli, vet vi intet om ennå. Et utvalg er nedsatt for å fremme forslag (der for øvrig rektor ved HiST er utvalgsleder).

1.2 St.meld 30 Kultur for læring - kompetanseutviklingssatsingen

Det vises til vedlegg 2 og 3.

Den planlagte kompetanseutviklingen i grunnopplæringen stiller oss overfor to fundamentale utfordringer:

- a) Formatet på kompetanseutviklingen, som er enestående stor i budsjettuttelling.
- b) Formen på kompetanseutvikling

a):

Spørsmålet er hvordan vi organisatorisk er "tilpasset" for å møte formatet på kompetanseutviklingen. Vår avdeling har per i dag en svært omfattende aktivitet utover den grunnbevilgningsbaserte virksomheten. Dette utfordrer oss i forhold til prioritering av kompetanse og i forhold til forutsigbar personalpolitikk. Ett spørsmål som raskt vil melde seg, er samarbeid med andre læresteder.

b):

Formen på kompetanseutvikling (jfr vedlegg 3), jfr meldingens kap 3.4.1:

Evalueringen av «Satsing på kvalitetsutvikling 2000–2003» viser at mange skoler, særlig barneskoler, har utviklet en samarbeidsbasert arbeidsform. Skoler med en samarbeidsbasert arbeidsform og en systematisk evaluering av egen praksis gir i større grad enn andre skoler elevene tilpasset opplæring. Evalueringen viser at både lærere, rektorer og kommuner mener at skolens tilbud blir bedre når kompetanseutviklingen er basert på dialog mellom lærerne, mellom lærere og ledelse og mellom skolen og kommunen. Dette tilsier at organiseringen av arbeidet på skolen har stor betydning for kompetanseutviklingen som skjer på den enkelte skole.

Det meldingen her signaliserer, er at den tradisjonelle etter- og videreutdanningen av lærere er ut, dvs. at lærerne trekkes ut av skolestua og settes på "skolebenken" i høyere utdanning. Inn er derimot et nært samrøre skole og lærerutdannere, der skolen sjøl er læringsarena. Dette vil igjen stille betydelige krav til at vi som lærerutdannere er med og oppdatert på det som faktisk skjer i skolestua – til enhver tid.

1.3 HiST sitt forhold til andre læresteder

Spørsmålet om samorganisering mellom HiST og NTNU er foreløpig lagt på is, i og med Universitetsstyrets vedtak 12.10.04. Uavhengig av det vil vår avdeling videreutvikle sitt samarbeid med NTNU, i første rekke med Program for lærerutdanning.

Vår avdeling har ellers samarbeid med HiNT innen lærerutdanning (Avdeling Levanger). Vi er innstilt på å fortsette å utvikle dette samarbeidet videre, blant annet fordi HiNT og HiST som allmennlærerutdanninger hver for seg knapt kan oppebære en brei nok fagportefølje i alle fag og fagområder (jfr. også avsnitt 2.1).

Vi har tidvis også noe samarbeid med Dronning Mauds Minne, hovedsakelig i forhold til studieenheten Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet. DMMH har signalisert ønsket om utvidet samarbeid med avdelingen vår.

2. INTERNE UTFORDRINGER

2.1 Fagportefølje mv

- Som lærerutdanningsinstitusjon driver vi kun allmennlærerutdanning, riktignok med tre ulike innretninger (ordinær, realfag og tilpasset døve studenter). Det at vi ikke har andre lærerutdanninger, gjør situasjonen sårbar. Vi har et krav på oss å tilby et bredt spekter av skolefag som studietilbud. Men mange fagseksjoner er små, og dette betyr en utfordring vis a vis alliansebygging til andre institusjoner.
- Alderssammensetningen blant tilsatte innen lærerutdanningen tilsier en betydelig nyrekruttering de nærmeste årene. Situasjonen utfordrer oss når det gjelder prioritering av satsingsområder og graden av fagbredde som vi kan oppebære.
- Vi må avklare satsing på fagportefølje knyttet til professor/undervisningsdosent-nivået i forhold til høgre grads studier, altså i forhold til matematikk, norsk, tilpasset opplæring/inkludering og skoleledelse, kanskje også andre områder. – I denne sammenheng må vi også vurdere forholdet mellom stipendiatstillinger og deres status som 'rekrutteringsstillinger'.
- Ny gradsstruktur stiller oss overfor utfordrende spørsmål, i første rekke:
 - a) hvor mange mastergrader skal vi ha på egen kjøp?
 - b) hvor mange mastergrader skal vi delta i sammen med andre læresteder, der akkrediteringen er ekstern?
 - c) skal alle studietilbud i allmennlærerutdanningens valgfrie del ha basis i innpassingsavtaler til mastergrader ved HiST og ved andre læresteder?
- Resultatene av vår materielle FoU-satsing må bedres. Vi ligger per i dag ikke dårlig an målt mot andre lærerutdanningsinstitusjoner. Men vi kan ikke si oss fornøyd av den grunn. Vi har en utfordring knyttet til allmenn kompetanseheving innen FoU.
- Innen tegnspråk- og tolkeområdet er det et betydelig oppdemmet behov for FoU. Behovet gjelder ikke minst inn mot døvetolkområdet. Men også innen det tegnspråklige feltet må det gjøres et FoU-løft som duger.
- Innen tegnspråk – og tolkeområdet er det nødvendig å utvikle nye studietilbud. Ett sentralt forhold gjelder studier for tegnspråkbrukende studenter. Et annet gjelder arbeidet med å få et permanent tilbud innen (generell) tolking i offentlig tjenesteyting. For tida er dette tilbudet et oppdrag fra UDI (Utlendingedirektoratet). Det vises til vedlegg 4 og 5 fra programansvarlig Odd Morten Mjøen.

2.2 Kvalitet i utdanning og studiemiljø

I sum viser siste års kvalitetsarbeid hos oss følgende utfordringer, jfr. avdelingens Kvalitetsrapport 2003-2004 (rapportens oppsummerende kapittel 7):

- Studentens studieinnsats og ansvarliggjøring i læringsprosessene må øke.
- Lærerutdanningens renommé må bedres, både blant studenter og ferdige kandidater.
- Alle tilsatte må jobbe bevisst med omdømmebygging for studier, studieinnsats og organisasjon.
- Vi må arbeide med å avdekke sammenhenger mellom studiekvalitet og gjennomstrømningsgraden. Gjennomstrømningsgraden i lærerutdanningen må bli høyere enn den er i dag.
- Langsiktig kvalitetsarbeid må knyttes til resultater av utdanningsforskningen. Én sentral utfordring blir avkodingen av empirien og utvikle relevante tiltak. StudData-prosjektet vil bli en sentral kilde til god, forskningsbasert kunnskap.
- For øvrig vises det til de utfordringene som St.meld 30 Kultur for læring stiller allmennlærerutdanningen overfor.

2.3 Organisasjon, økonomi mv

- Vi må kontinuerlig arbeide for å øke våre ressurser, slik at vårt handlingsrom bedres til beste for faglig kvalitet i utdanning, forskning og formidling. Dersom vi går inn i en periode med kutt i studieplasser, vil det utfordre oss ytterligere.
- Vår prosjektbaserte virksomhet utfordrer oss i forhold til arbeidsmiljø, tilsettingspolitikk og prioritering av fagkapasitet. Avdelingen har en svært høy eksternfinansiert virksomhet, her definert som tildelinger og inntekter utover grunnbevilgningen. Aktivitetene er viktige faglig så vel som utdanningspolitisk, og de gir avdelingen et merkbart handlingsrom.
- Sammen med Kvalitetsreformen utfordrer vår interne utdanningsorganisering oss når det gjelder arbeidsvilkår. Det er viktig at enkelttilsatte involveres i et begrenset antall arbeids- og læringsprosesser. Sentralt punkt blir å bruke den ledelsesmodellen vi har fastsatt, slik at organisasjonens mange (ofte ubevisste) beslutningstakere blir minimalisert.

3. DAGENS STRATEGISKE PLAN... og morgendagens..?

3.1 Satsingsområder

I det følgende gjøres et første lite utspill vedrørende satsingsområder.

Någjeldende satsingsområder	Kommentarer
<i>Utviklingsorientert og framtidsrettet profesjonsutdanning av lærere og døvetolker.</i>	Dette er snarere en målformulering enn en tematisering av satsingsområder. Bør strykes
<i>Videre utvikling av studietilbud innen tegnspråk- og tolkefag.</i>	Viktig temafokus, men bør spisses.
<i>Den inkluderende skolen, barn og unges oppvekstmiljø, og det flerkulturelle fagfeltet.</i>	Sentralt i reformen i grunnopplæringen (St.meld 30). Bør beholdes i en eller annen form.
<i>Skoleledelse.</i>	Bør stå i ny plan, jfr. fokus i St.meld 30.
<i>Fagdidaktikk i grunnskolen med hovedfokus på norsk og matematikk.</i>	Opprinnelig var formuleringen knyttet til utviklingen av to mastergrader. På den annen side: St.meld 30 fastslår lærerens metodefrihet, noe som kan peke mot at fagdidaktikk bør være et satsingsområde.
<i>Et lærings- og studiemiljø som vektlegger studentenes involvering og medansvar.</i>	Bør vris mot satsing på kvalitet.
<i>Eksternfinansiert virksomhet med fokus på offentlig sektor.</i>	Unødvendig, enhvert virksomhetsmråde må ha sin base i satsingsområder
<i>FoU-virksomhet, primært med fokus på avdelingens satsingsområder.</i>	Unødvendig sirkelresonnement, framgår av tematiserte satsingsområder

8 satsingsområder er for mye. Kutt bør gjøres, og spissing bør vurderes. Her kastes fram følgende, som et første utspill til en diskusjon:

- 1. Kvalitets- og nettverksbygging innen FoU.**
- 2. Den inkluderende skolen, barn og unges oppvekstmiljø, og det flerkulturelle fagfeltet.**
- 3. Skoleledelse**
- 4. Fagdidaktikk og yrkesutøvelse**
- 5. Videreutvikling av tegnspråkfaget og tilbud for tegnspråklige studenter**
- 6. Tolking i offentlig tjenesteyting**

3.1 Hovedmål

Någjeldende strategiske plan har hele 8 hovedmål. Så mange mål blir det, når en har forsøkt å dekke de fleste virksomhetsområdene våre:

- Tilby et studie- og arbeidsmiljø som gjør avdelingen attraktiv for og etterspurt av studiesøkere, studenter, tilsatte og framtidige arbeidsgivere.*
- Tilby studentene en utdanning som reflekterer tradisjonsbærende verdier og det nyeste innen forskning, utvikling og teknologisk baserte læringsformer.*
- Utvikle mastergradsstudier innen flere av våre satsingsområder, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner, med finansiering gjennom økte måltall.*
- Utvikle tolkeutdanningen til en 3-årig bachelorgrad, og opprettholde og utvikle et bredt fagtilbud innenfor lærerutdanning, bl.a. gjennom samarbeid med andre utdanningsinstitusjoner.*
- Øke FoU-aktiviteten innen tegnspråk- og tolkefag, fagdidaktikk og andre mastergradssatsinger.*
- Utvikle praksisarenaen som studiefelt, bl a gjennom institusjonsforpliktende avtaler med partnerskapsskoler, hjelpemiddelsentraler og knutepunktsskoler for døve.*
- Videreutvikle vårt internasjonale engasjement faglig og gjennom nettverksbygging*

- *Utvikle et studie- og arbeidsmiljø med tilhørighet, varme, personlig involvering og engasjement i studier, arbeid og fritid.*

Nye/reviderte hovedmål...

... kunne kanskje vært av typen:

Avdelingens hovedmål i perioden 2005-2010 er å:

- ***Tilby krevende profesjonsutdanninger med tett integrering mellom praksisfelt og fagopplæring.***
- ***Videreutvikle studieprogrammer som gir god kobling inn mot bachelor- og mastergrad.***
- ***Utvikle kvaliteten innen FoU-området, med fokus på nettverksbygging, relevans for profesjoner, merittering og vitenskapelig publisering.***
- ***Etablere et aktivitetsnivå utover grunnbevilgningen som tilsvarer minimum 30% av totalt budsjettvolum.***

4. FORMGREP FOR EN NY STRATEGISK PLAN

Någjeldende strategisk plan er tradisjonelt bygd opp med følgende struktur:

1. Visjon og virksomhetsidé (henvisning til høgskolens strategiske plan)
2. Satsingsområder
3. Hovedmål
4. Aktivitetsområder med mål og tiltak:
 - a) Lærings- og studiemiljø
 - b) Studentenes rolle i læringsmiljøet
 - c) Studietilbud
 - d) Forsknings- og utviklingsarbeid
 - e) Internasjonalisering
 - f) Utadrettet virksomhet og kompetanseoppbygging
 - g) Organisasjon
 - h) Informasjon
 - i) Økonomi og administrasjon

Denne formen gir relativt mange mål- og strategiformuleringer. Kan en annen form gi mer pregnans og konsentrasjon? For å inspirere til videre tenkning om dette, vises det til vedlagte strategiplan for SVT-fakultetet ved NTNU (vedlegg 9).

5. DEN VIDERE PROSESSEN

En ny strategisk plan bør få effekt fra år 2005, blant annet med tanke på prioritering av interne FoU-midler. En kan da se for seg en flerleddet prosess, der avdelingen først avklarer og fastsetter framtidige satsingstiltak, og deretter arbeider fram et fullstendig plandokument, og så deretter sektorielle delplaner for framtidig fagportefølje, eksternfinansiert virksomhet og internasjonalisering.

Avdelingsstyret bør diskutere nærmere denne prosessen.

6. FORSLAG TIL VEDTAK

Dekan viser til overstående og fremmer følgende

forslag til vedtak:

Saken ble drøftet.